

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Антон Володимирович ІВАНОВ,
здобувач МАУП

Глобалізація правового простору в усьому світі одночасно супроводжується процесами інформатизації різного роду процесуальних відносин, адже розвиток інформаційного суспільства є пріоритетним напрямком розвитку усіх держав світу, і в тому числі й України, і його вплив безумовно відображається і на ефективності судової влади та господарських судів, в тому числі, обміні інформацією між учасниками господарських процесуальних відносин, полегшенні доступу до судової інформації тощо.

Оскільки у науковій літературі відсутні концепції щодо визначення сутності інформаційно-правового механізму забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні, пропонуємо встановити зміст даного явища через призму таких споріднених понять, як «механізм правового впливу», «механізм правового регулювання» та різних аспектів механізму правового забезпечення, які на наше переконання у сукупності та взаємодоповненні формують інформаційно-правовий механізм забезпечення господарських процесуальних відносин

Так, із точки зору А. М. Денисової, механізм правового впливу є сукупністю специфічних правових засобів, за допомогою яких здійснюється правовий вплив на свідомість і поведінку людей, метою якого є втілення змісту правових норм у можливу правомірну поведінку особи шляхом усвідомлення індивідом ціннісних орієнтацій про право та формування позитивних мотивів активної правової поведінки [1, с. 60-61]. Виходячи із такого підходу, інформаційно-правовий вплив на господарські процесуальні відносини можна визначити як сукупність правових засобів, за допомогою яких забезпе-

чується неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, та розгляду інших справ, віднесених до юрисдикції господарського суду, з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, держави. Такий вплив здійснюється з метою донесення до учасників правовідносин певної інформації, яка має важливе значення для подальшого розвитку господарських процесуальних відносин, у тому числі й в контексті спрямування їх поведінки у таких правовідносинах та формування у них розуміння того, якими є їх права та обов'язки у господарських процесуальних відносинах. Із встановленої сутності даної категорії зробимо висновок про те, що не вірно ототожнювати механізм правового впливу та інформаційно-правовий механізм забезпечення, які все ж є різними теоретичними та практичними категоріями. Проте в той самий час обидві категорії мають ряд аспектів, які перетинаються і тим самим інформаційно-правовий механізм забезпечення включає правовий вплив на суб'єктів господарських процесуальних відносин.

Схожий підхід до даного питання сформулювали М. С. Кельман та О. Г. Мурашин, із точки зору яких механізм правового регулювання становить собою єдину систему правових засобів, за допомогою яких здійснюється результативне правове впорядкування суспільних відносин та подолання перепон, які стоять на шляху задоволення інтересів суб'єктів права [2, с. 372]. Дослідники акцентують увагу на тому, що механізм правового регулювання формується із єдиної системи правових засобів. Тобто, елементи такого механізму у контексті упорядкування господарських процесуальних відносин повинні формувати єдину систему та взаємодіяти один із одним. Не погодимось у повній мірі із тим, що правове впорядкування суспільних відносин за допомогою механізму правового регулювання має бути результативним та долати перепони, адже такі фактори звичайно можуть бути метою регламентації господарських процесуальних відносин, проте це швидше один із елементів, аніж якісна характеристика сутності механізму правового регулювання. Із іншої

сторони, проведене нами дослідження свідчить про те, що одним із аспектів мети інформаційно-правового механізму забезпечення господарських процесуальних відносин є правове впорядкування таких правовідносин.

Отже, у контексті співвідношення механізму правового впливу та механізму правового регулювання погодимось із думкою А. В. Ананченко та Н. В. Кулак, які прийшли до висновку, що якщо механізм дії правового впливу полягає у впливі права на свідомість суб'єктів правовідносин, то правове регулювання безпосередньо впливає на їхні дії [3, с. 70-71]. Тож, правовий вплив є впливом права на свідомість суб'єктів суспільних відносин в різних сферах суспільного життя, а правове регулювання є впливом права на поведінку суб'єктів правовідносин. У контексті нашого дослідження це означає, що інформаційно-правовий механізм впливу на господарські процесуальні відносини є впливом нормативно-правових актів, інструкцій та положень, які забезпечують неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності, та розгляду інших справ, віднесених до юрисдикції господарського суду, на свідомість суб'єктів господарських процесуальних відносин, а інформаційно-правовий механізм регулювання господарських процесуальних відносин – це механізм впливу таких нормативно-правових актів, інструкцій та положень на поведінку суб'єктів господарських процесуальних відносин.

Для прикладу, частиною 5 статті 8 Господарського процесуального кодексу України [4] передбачено, що особи, присутні в залі судового засідання можуть проводити у залі судового засідання фотозйомку, відео- та аудіозапис з використанням портативних відео- та аудіотехнічних засобів без отримання окремого дозволу суду, але з урахуванням передбачених законодавством обмежень. Правовий вплив цієї норми на суб'єктів господарських процесуальних відносин у контексті збору, обробки, накопичення, зберігання, пошуку, розповсюдження інформації, призначеної для забезпечення неупередженого та своєчасного вирішення судом спору, полягає у тому, що вона формує у осіб, як присутні в залі судового засідання як

суб'єкти господарських процесуальних відносин, розуміння того, що у них є можливість здійснювати для забезпечення особистих інтересів у залі судового засідання фотозйомку, відео- та аудіозапис з використанням портативних відео- та аудіотехнічних засобів. У свою чергу, правове регулювання у даному контексті полягає у наданні суб'єктам господарських процесуальних відносин такого права, а також у встановленні обмежень у його реалізації. Механізм правового впливу та механізм правового регулювання є двома категоріями, які відрізняються, проте взаємодоповнюють одна одну. Вплив права на свідомість суб'єкта господарських процесуальних відносин передуює його впливу на поведінку, внаслідок чого суб'єкт господарських процесуальних відносин здійснює реалізацію своїх прав та обов'язків в господарських процесуальних відносинах та приводить свою поведінку у відповідність до правових приписів. Із здійсненого аналізу зробимо висновок, що інформаційно-правовий механізм забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні здійснює як правовий вплив на суб'єктів господарських процесуальних відносин, так і здійснює правове регулювання їхньої поведінки в господарських процесуальних відносинах. Таким чином, інформаційно-правовий механізм впливу на господарські процесуальні відносини та механізм інформаційно-правового регулювання господарських процесуальних відносин є двома юридичними категоріями, які доповнюють одна одну. Результат дії інформаційно-правового механізму впливу на господарські процесуальні відносини відображається у свідомості суб'єктів господарських процесуальних відносин та створює умови для подальшого регулювання їх взаємодії та поведінки за допомогою механізму інформаційно-правового регулювання господарських процесуальних відносин. Отже, зробимо висновок про нерозривну єдність інформаційно-правового механізму впливу на господарські процесуальні відносини та механізму інформаційно-правового регулювання господарських процесуальних відносин, які за ідеальних умов здатні забезпечити ефективне урегулювання господарських процесуальних відносин.

Отже, аналізуючи сутність інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин, прийдемо до висновку, що нею є діяльність держави зі створення правових умов для інформаційного забезпечення господарських процесуальних відносин, що здійснюється правовими засобами з метою закріплення, реалізації, гарантування, охорони та захисту прав і свобод суб'єктів таких правовідносин щодо збору, обробки, накопичення, зберігання, пошуку та розповсюдження інформації.

Список використаних джерел:

1. Денисова А. М. Механізм правового впливу: напрями прояву. *Держава і право*. 2012. Вип. 55. С. 60–67.
2. Кельман М. С., Мурашин О. Г. Загальна теорія держави і права : підручник. Київ : Кондор, 2008. 477 с.
3. Ананченко А. В., Кулак Н. В. Механізм правового регулювання та його елементи. *Актуальні питання державотворення у аспекті євроінтеграційних процесів в Україні: зб. тез круглого столу* (м. Київ, 1 листопада 2016 р.) / за ред.: Н. В. Кулак, А. П. Головащук. Київ: КНУТД, 2016. С. 70–73.
4. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 № 1798-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 6. ст.56